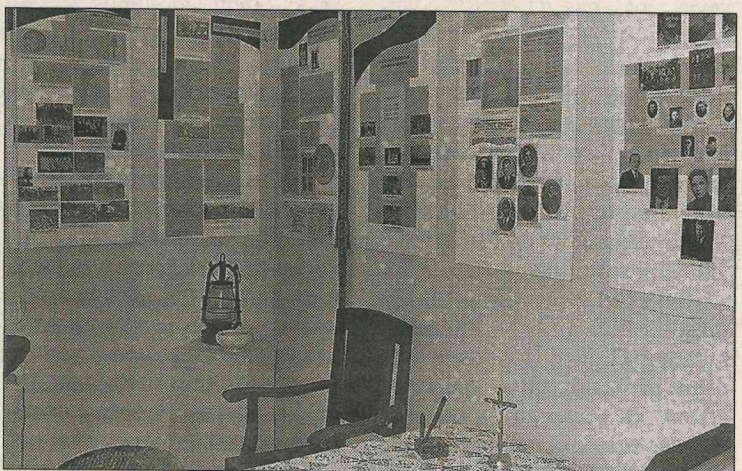

Maijas Praņevskas foto

Lai arī Vārkavas novada Upmalas pagasta Vanagu pamatskola 2012. gadā tika reorganizēta, pateicoties tam, ka bijušās skolas telpās darbojas informācijas un atbalsta centrs «Vanagi» un to vada bijusī Vanagu pamatskolas direktore Janīna Praņevska, Vanagi savu vēsturi un vārdus neatstāj novārtā un turpina kopš 1990. gada iesāktu tradīciju – ik pēc pieciem gadiem rīkot skolas absolventu un darbinieku salidojumus.

Maijas Praņevskas foto

Kopš 2005. gada Vanagos atsevišķā mājā blakus bijušajai skolas ēkai darbojas skolas muzejs, ēka kalpo arī kā radošā darbnīca

Šogad Vanagu skolas absolventi un darbinieki savus kārtējos satikšanās svētkus svinēja 29. augustā. Pasākums pulcēja vairāk nekā 200 dalībnieku un sākās, kā ierasts visos iepriekšējos piecos salidojumos, ar Svēto Misi Vanagu baznīcā, turpinājumā – ar koncertu un balli informācijas un atbalsta centra zālē.

Satikšanās prieku vairoja arī fakts, ka bijušās skolas zāle šovasar ir piedzīvojusi pozitīvas pārmaiņas – zāles grīdai ir veikts remonts un nomainīts segums – pasākuma viesiem bija iespēja pirmajiem izmēģināt un iedejot jauno ozolkoka parketu. Savukārt daži fragmenti vecās un tik daudz kopš 1959. gada pieredzējušās dēļu grīdas ir nodoti Vanagu pamatskolas muzejam un kļuvuši par savdabīgu eksponātu.

Vecie skolas grīdas dēļi, protams, glabā daudz sentimentālu atmiņu, taču vārdieši ir ļoti lepnī par to, ka viņu vidū ir cilvēks, kurš Vanagu vēstures izpētei ir veltījis ļoti daudz darbu un laika, – 2008. gadā nāca klajā ļoti izsmelošs un aizraujošs pētījums «Vanagu vēstures lappuses», ko sarakstījis novadpētnieks Jānis Vaivods (pētījums ir ievietots arī novada pašvaldības interneta vietnē www.varkava.lv). Tajā Vanagu skolas vēsture Latgales skolu attīstības kontekstā ir atspoguļota 127 lappusēs, apmēram pusi no tā aizņem unikālas fotogrāfijas, kas kopumā sniedz ļoti plašu un saturīgu ieskatu Vanagu un apkārtējās skolu dzīvē no pašiem pirmsākumiem, piemēram, ka «pirmā skola tuvākajā apkārtnē nodibināta 1908. gadā Neiceniekos, (iepretim Vanagiem, otru Dubnāi). Māju saimnieki, brāļi Miķelis, Juris, Andrejs un Aloīzs Neicenieki, mājas pārdevuši un aizbraukuši uz Tomsu. Viņu mājās tad arī ierīkota pirmā skola. Šajās mājās skola atradusies līdz 1912. gadam, skolotājs – Melderis».

Savukārt par Vanagu skolas vēsturi viņš ir atradis un apkopojis šādu informāciju: «Pirmā skola Vanagu pusē tiek nodibināta 1920. gadā. Skola atradās Vārkavas pagasta Mačānu kopienas (novada) Pūgu sādžā (tag. Pūgaiņos) Jāņa Ušacka mājās (tagadējo Višņevska māju vietā). Skola saucās Mačānu 1. pakāpes pamatskola. Skolas telpas īrēja Vārkavas pagasta pašvaldība, skolu uzturēja Daugavpils apriņķa valde. Pirmā skolotāja un skolas pārzine bija Antoņina Kvedere, 1. pakāpes skolotāja tiesības ieguvusi Pēterpilī. Skolās tika ievērots 1919. gada 8. septembra LR likuma Nr. 155 par Latvijas izglītības iestādēm 39. paragrafs, kurš noteica: «Visās obligātajās skolās mācības jāpasniedz skolēnu ģimenes valodā».

1921. gada rudenī skola tiek pārcelta uz Donata Babra mājām Šķilteros (tagadējās Andreja Čivkuļa mājas vietā). Šajā laikā sāk strādāt otra skolotāja – Eugenija Timšāne. 1922. gada rudenī skolai telpas tiek īrētas Eduarda Rusiņa mājās Mačānos. Skolas pārzine – Milda Ozols, otrā skolotāja – Vanda Arcimoviča. Skolu apmeklēja 80 skolēni, šauru telpu dēļ mācības notiek divās maiņās.

Maijas Praņevskas foto

Skolotāju Neicenieku, Staru un Bernānu ģimeņu bērni izveidojuši piramīdu «Zvaigzne», kā reiz mācīja fizikultūras skolotājs Kokins

Vanagu skolas nosaukums kopš tās pastāvēšanas ir mainījies 12 reizes

1923./1924. mācību gadā V. Arcimovičas vietā sāk strādāt skolotājs Eduards Trapšs-Kārkls. 1924. gada rudenī skola tiek pārcelta uz Vanagiem – Ambrozija Rusiņa mājām, skolas nosaukums – Vanagu-Mačānu 1. pakāpes pamatskola. Skola atradās aiz tagadējās Strodu-Ušpeļu klēts. Skolas pārzinis bija Eduards Trapšs, otrā skolotāja – Franciska Ivbule. Skolu apmeklēja 97 skolēni, telpu trūkuma dēļ mācības notiek divās maiņās.

Pētījumā var izlasīt arī faktus, ka, piemēram, 1925./1926. mācību gads Vanagu skolā sākas ar viena mēneša nokavēšanos, jo pagasta valde nav nokārtojusi telpu īres jautājumu. Šajā laikā skolas pārzine bija Franciska Ivbule, otra skolotāja – Adele Paķere. Skolu apmeklēja 95 skolēni, bet nelaime tā, ka skolā tikai 40 sēdvietas. Šajā bezizejas stāvoklī abas skolotājas rod, mūsdienu skatījumā, divainu risinājumu – lasīšanas stundā skolēni stāv kājās, bet rakstīšanas stundā sēž solos vai raksta stāvēt, burtnīcas novietojot uz palodzes.

Vislielākais skolēnu skaits Vanagu skolā ir bijis 1951./1952. mācību gadā – 222. Ir saskaitīts, ka, mainoties valsts varām un izglītības sistēmām, Vanagu skolas nosaukums kopš tās pastāvēšanas ir mainījies 12 reizes.

1940. gada janvārī laikraksts «Latgolas Vārds» raksta, ka Līvānu pagasta valde nolēmusi lūgt valdību celt Vanagu skolu par valsts līdzekļiem. Turpat ir lasāms par vietējo iedzīvotāju atsaucību skolas celtniecībai nepieciešamo radžu (dolomīta) vešanā. 1940. gada 16. janvārī uzsāktajā radžu vešanas talkā 150 pajūgi divās dienās saveda visus iecerētos un sagatavotos – 360 m³ dolomīta (radžu). Diemžēl okupācijas varasvīri skolas celtniecībai sagatavoto materiālu 1954. gadā izlietoja kolhoza govju kūts celtniecībai.

Bet par pirmo salidojumu novadpētnieks J. Vaivods raksta šādi: «1990. gada 4. augustā notiek Vanagu skolas 70 gadu jubilejas svinības – viens no vērienīgākajiem sarīkojumiem skolas vēsturē. Svinības ievada svinīgais dievkalpojums Vanagu baznīcā. Dievkalpojumu vada draudzes prāvests Jāzeps Pujats un priesteri, bijušie Vanagu pamatskolas audzēkņi: P. Vaivods, A. Blaževičs, P. Onckuls. Tiek iesvētīts Valsts karogs un Līvānu «Daiļradē» izgatavotais skolas karogs. Dievkalpojumā dzied studentu koris «Akadēmiskais vainadziņš». Skolas 70 gadu jubilejas

svinībās piedalās vairāk nekā 500 dalībnieku, t.sk. 289 bijušie skolas absolventi, bijušie skolotāji, 86 gadus vecā skolotāja Ērika Lācis. Skolas pagalmā svinību dalībniekiem koncertu sniedz bijušo skolas audzēkņu – Jura Vaivoda vadītā kapela «Usma», iepriekš minētais studentu koris un Jāņa Dauguļa pūtēju (mežradznieku) kvartets. Vairāki bijušie skolas absolventi savai skolai pasniedza dāvanas. Tā Vanagu pamatskolas 1940. gada 6. izlaiduma absolvents – vēstures zinātņu kandidāts (nākamais doktors) – Alfrēds Staris skolai dāvina savu vēstures aprakstu «Mana pirmā skola». Vairāki skolas jubilejas dalībnieki ierosina turpmāk ik pēc 5 gadiem sarīkot absolventu salidojumu un skolas jubilejas svinības. Par skolas 70 gadu jubilejas svinību sarīkošanu vislielāko pateicību pelnījuši galvenie svinību organizētāji – skolas direktore – Janīna Praņevska un kolhoza «Vanagi» priekšsēdētājs Paulis Onckulis.»

Vanagu skolu kopš pirmā izlaiduma beiguši aptuveni 1180 skolēni. Absolventi, protams, ir tālākizglītojušies, apguvuši dažādas profesijas, ieņem dažādus amatus, kā arī ir rūpīgi kopuši savus talantus un aizraušanās. Par to varēja pārliecināties arī šogad, apmeklējot gan baznīcu, gan vērojot svētku koncertu, – Svēto Misi Vanagu Sv. Annas baznīcā vadīja skolas absolvents, priesteris Edgars Cakuls, kā arī koncertu divarpus stundu garumā sniedza skolas absolventi vai viņu vadībā esoši kolektīvi un bijušie darbinieki. Arī pasākuma vadītāji – Vārkavas novada domes jaunatnes lietu speciāliste Jolanta Smilga (viņa – arī scenārija autore) un viņas brālis Māris Rusiņš – ir Vanagu skolas absolventi jau trešajā paaudzē.

Pēc dievkalpojuma pasākuma viesiem skolas pagalmā pie uguns-kura uzstājās Līvānu folkloras kopas «Ceiruleits» jaunākā grupa un folkloras kopa «Vecvārkava». IAC «Vanagi» zālē mīlestības deju kopā ar partneri Lauri Gavaru izdejoja Vanagu pamatskolas pēdējā izlaiduma absolvente Zane Lāce. Zane ir arī fotogrāfe, un pasākuma laikā bija apskatāma viņas fotoizstāde, deju kopā Vanagu vidējās paaudzes tautas deju kopa «Vanagi», bet muzikālus priekšnesumus bija sagādājuši: Liliāna Zarāne kopā ar meitu Simonu, vietējais sieviešu vokālais ansamblis «Dziedi līdzi!», Liene Praņevska, Karīna un Rēzija Lazdānes, Aija Skutele, Signija un Sindija Isajevas, skolotājas Birutas

Daugules krustmeita Dzidra Celmiņa. Atceroties vienu no skolas populārākajiem pasākumiem «Popielu», par Burjatijas večiņām bija sataisījušās skolas bijušās pedagoges un darbinieces, kā arī dzekļu, muzikālu un akrobātisku priekšnesumu bija sarūpējuši skolotāju Bernānu, Neicenieku un Staru ģimeņu bērni. Viņi ne tikai dziedāja un lasīja Zinību dienai veltītu dzeju, bet arī veidoja dažādas piramīdas, kā to savulaik fizikultūras stundās bija mācījis skolotājs Kokins. Savukārt balli spēlēja grupa «Līdums», kuras sastāvā spēlēja arī bijušais skolas audzēkņis Osvalds Drancāns.

Salidojuma noslēgumā visa zāle vienoties kopīgā dziesmā – Vanagu skolas himnā, kurai vārdus sacerējis skolas bijušais angļu valodas skolotājs Maija Marija Vaivode, bet mūziku – viņas māsa, mūzikas skolotāja Biruta Freimane. Absolventi ļoti sirsnīgi sveica savus bijušos pedagogus, kas bija ieradusies kuplā skaitā, tostarp arī ilggadējās skolotājas – Rita Vaivode (nostrādājusi Vanagu skolā no 1961. gada līdz 2000. gadam), Tekla Kokina (1954.–199. gads) un Biruta Daugule (1961.–2010. gads).

Pasākumu filmēja vietējais fotogrāfs Jānis Vaivods, kurš vārdiešu ikdienu un svētkus ir fotografējis un filmējis vairāku gadu desmitu garumā. Viņš vides kabinetā pasniedza arī īsu vēstures stundu, rādot dažādus Vanagu notikumu fragmentus.

Pašvaldības vārdā vārdiešus sveica Vārkavas novada domes priekšsēdētājas vietniece Antra Vīlčāne, kura arī pati ir Vanagu skolas absolvente, kā arī ilggadējās skolas pedagoges meita. Viņa runāja par to, ka šādās satikšanās reizēs allaž tiek daudz vērtēts, spriests gan par to, kas ir izdarīts, un ne mazāk arī par to, kas nav. Atminējās savu bērnību un mammu kuru skola burtiski iesūca sevī, tādējādi uzsverot pedagoga un viņu bērnu intereso, taču ne vienmēr vieglo likteni. Viņa joprojām tic, ka Vanagu skola kādreiz atdzims, un atgādināja par divām pamatlietām, kas liek saprast, ka dzīvojam: pirmās ir atmiņas, kas sauc atpakaļ un liek izvērtēt dzīvi, un otrā ir sapņi, kas nes mūs tālāk nākotnē – «Lai šīs atmiņas lidojums ir gaišs un patīkams un lai, dzīvojot tajās, tomēr tiek izsapņoti sapņi nākotnei».

Informāciju sagatavoja: Vārkavas novada domes sabiedrisko attiecību speciāliste Maija Praņevska.

Maijas Praņevskas foto

Absolventes Annas Kārkles vadītās folkloras kopas «Ceiruleits» jaunākās grupas dalībnieki ved svētku dalībniekus rotājās